

Annona Nova

2012

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

Annona Nova

2012

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kerényi Károly Szakkollégium
Pécs, 2013

Szakmai lektorok:

Bagi Zsolt
Dóla Mónika
Halmi Tamás
Jankovits László
Milbacher Róbert
Orbán Jolán
Pap Balázs
Pete Krisztián
Szolláth Dávid
Takáts József

A kiadvány a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0029 Tudományos képzés
műhelyeinek támogatása a Pécsi Tudományegyetemen nevére pályázat
keretében jelent meg.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

SZÉCHENYI TERV

Felelős kiadó:
Bagi Zsolt

Szerkesztők:
Ágoston Zoltán, Görföl Balázs, Mohácsi Balázs, Németh Dániel,
Schelhammer Zsófi, Szolláth Dávid

Borítóterv:
Zsupos Norbert
A borító Gerhard Richter *Eule* című festménye részletének
felhasználásával készült.

Tördelés:
Kiss Tibor Noé

ISSN: 2061-4926
© A szerzők, 2013
© A szerkesztők, 2013
Minden jog fenntartva.

Tartalomjegyzék

Görföl Balázs: Előszó	7
Schelhammer Zsófi: „Szilágyi Mihály Hagymási kezét elcsapá bokában”. Egy XVI. századi história szerkezeti kérdéseiről	11
Etlinger Mihály: Bogáti Fazakas Miklós zsoltárparafrázisai és a gyülekezeti hagyomány	23
Jaksa Csaba: A tragikum és a <i>Rozgonyiné</i> . A ballada műfaji kérdései	35
Bozsoki Petra: Átrajzolt balladahősök. Arany-balladák újraolvasása Zichy Mihály illusztrációinak tükrében	45
Kiss Georgina: Objektivitás és versfotográfia. Szöveg és kép viszonya Szabó T. Anna első köteteiben	55
Mohácsi Balázs: Egy kötetnyi versszak. Krusovszky Dénes <i>Elromlani milyen</i> című kötetéről – egy szöveghely apropóján	67
Vilmos Eszter: „Nyálas, nyúlós azúr”. A lírafordítás modern hagyományai magyar Részeg hajó-fordítások tükrében	79
Branczeiz Anna: Hungarológiai széljegyzetek az <i>Erőltetett menet</i> egyik angol nyelvű fordításának margójára	93
Szakál Kata: „Pinokkió mi vagyunk!”. Carlo Collodi regényétől a XXI. századi képregényig	103
Venczeli József: Az implicit és explicit performatív mondatok jelentésazonosságáról	113
Bárdos Dániel: A reprezentációk memetikai megközelítésének védelmében	123
Kovács László: A sartre-i reflexió (<i>Az ego transzcendenciája és A lét és a semmi</i> alapján)	137

Előszó

Soha nem voltam szakkollégista. Amiben semmi kivetnivalót nem találok – elvégre a szellemi alkatok és tudományos útkeresések nagyon különbözők és sokfélék –; de ha pécsi irodalmárként valami miatt sajnálom ezt, akkor az a Kerényi Károly Szakkollégium. Pontosabban: a Kerényi. Hisz mindenki így hívja, a jól ismert, otthonos, sokat emlegetett intézményeknek kijáró könnyedséggel. Bizony, akárhogy is, jó lett volna kerényisnek lenni. Mert azt világosan látom, hogy most jó annak lenni. S nem csak a jubileum miatt.

Merthogy: húszéves a Kerényi. Szép lassan utolérte legfiatalabb tagjainak életkorát. Hosszan lehetne sorolni az elmúlt húsz év eredményeit: meg lehetne említeni a neves szakembereket, akik a kollégiumban bontogatták szárnyaikat, a vezetőtanárokat a maguk arcu latadó stílusával, a „lelepleződések”, amikor újabb és újabb oktatóról, tudósról derül ki, hogy bizony „ő is az volt”, a szokásos konferenciákat, a tudományos megmérettetéseken elért eredményeket és persze a kerényis anekdotákat, legendákat. Ennyi idő elteltével a Szakkollégiumnak már van krónikája, elmesélhető, folyton kiegészíthető története. S ha csak tagjainak elkötelezettségét, kitartását, lendületét és elszántságát nézem, van, kell hogy legyen jövője is.

Most mégis inkább a jelenről szeretnék szólni, hiszen az évkönyv hasábjain a kedves Olvasó is a jelennel találkozik – noha annak gyökerei nyilvánvalóan a múltba nyúlnak. Tizenhárom komoly, kiforrott tanulmány tölti ki a kötet lapjait, s tárgyak igencsak változatos: a régi magyar irodalomtól a modern lírafordítás hagyományain át kortárs hazai költőig, Austintól Sartre-on át Dawkinsig ívelnek a könyv irodalmi-filozófiai témájú írásai. Valamennyi szöveg magától értetődő természetességgel él a tudományosság eszköztárával: szerencsésen választja meg tárgyát, körültekintően állítja kontextusba, jó érzékkel válogat a szakirodalmak közül, miközben önálló hangon beszél, és világos állásfoglalást fogalmaz meg. Ami arról tanúskodik, hogy a Kerényi megfelelő szakmai műhely – miközben az is egyértelmű, hogy nem kényszerít rá semmit a tagjaira. Az évkönyv írásai úgy osztoznak a szakmai igényességben, hogy szerzőik szerencsés módon mellőzik az egyenbeszédmódot, nem követnek mereven valamiféle csak a műhelyre jellemző tudósi hozzáállást, s nem is olyan akár kínosan szigorú, akár

az érthetelenségig egzotikus zsargont beszélnek, amelynek használata bár megnyugtatóan tanúskodik a csoporthoz tartozásról, de aligha szolgálja a párbeszédet a más (tudományos) nyelven beszélőkkel. A Kerényi olyan egységes, felismerhető arculatú iskola, ahol mindenki kedvére öltözködhet, hiszen mindenki tisztában van a kulturált megjelenés lehetőségeivel, ezért senkire nem kell sem szürke köpenyt, sem megmosolyogtatóan harsány, színes hacukát adni. A Szakkollégium olyan szellemi műhelynek tűnik számomra, amely úgy kovácsol közösséget, s oly módon vértéz fel ismeretekkel és készségekkel, hogy közben meghagyja tagjainak szabadságát és önállóságát.

Ha most leginkább a jelenről ejtek szót, úgy érzem, nem hagyhatom figyelmen kívül azt a kulturális-társadalmi-politikai környezetet, amelyben a Kerényi – és a többi magyarországi szakkollégium – működése zajlik. „A haszon a kor nagy bálványa” – panaszkolta fel Schiller néhány évszázaddal ezelőtt, és bár e kifakadás páto-sza alighanem már különösen cseng számunkra, a helyzet mintha nem sokat változott volna. Ma, amikor rég nem látott mértékben keverik gyanúba és vonják kérdőre a bölcsészettudományokat és a bölcsészképzést – s most nem bocsátkoznék bele a találgatásba, hogy ebben mennyi a sanda és cinikus politikai manőverezés, és mennyi a pusztá szűklátókörű populizmus –, a tudományos műhelyek, így a szakkollégiumok tevékenysége is sajátos megvilágításba kerül. Már pusztá létük révén dacolnak az egyre uralkodóbb megítéléssel, és minél színvonalasabb munkát folytatnak, a maguk eszközeivel annál inkább szembeszegülnek a szakma leértékelésével. Így az én szememben az évkönyv tanulmányai a maguk szerény, hivalkodástól mentes módján szabadságról is tanúskodnak. Szerzőik egyfelől szabadok attól, hogy hervasztóan prózai módon csak és kizárólag az éppen diktált társadalmi-állami szükségletek kielégítésére törekedjenek, ami mindig azzal a veszéllyel jár, hogy az ember képtelen lesz túllátni a „mire jó?” kérdésének szűk horizontján. Másfelől szabadok arra, hogy nagyon érdekes művészeti-filozófiai kérdésekre bukkanjanak, hogy megismerjenek irodalmi műveket, irodalomtörténeti problémákat, hogy belátásokra tegyenek szert bölcséleti vitákat tanulmányozva – vagyis rendelkeznek azzal a belső szabadsággal, hogy a közvetlen szükségleteken felülemelkedni képes emberi szellemnek az egyéni életet és az együttélést így-úgy gazdagító, gyarapító vagy akár csak színesebbé tevő eredményeivel foglalkozzanak. Hogy az ehhez társuló külső, intézmé-

nyes szabadság meddig áll rendelkezésre, nem tudom megmondani, de a Kerényi a bölcsészszakma vitalitásáról tanúskodik, ami már önmagában tiszteletre méltó és reménykeltő. S a Szakkollégium alapítói aligha gondolhatták, hogy húsz évvel később, amikor jelen állás szerint csodának kell történnie ahhoz, hogy ne szűnjön meg Pécsen a klasszika-filológia képzés, már önmagában a kollégium neve tiltakozással és értékek melletti kiállással ér föl.

Amit az imént megfogalmaztam, úgy hiszem, a kedves Olvasó számára is nyilvánvalóvá válik, ha elolvassa a kötet írásait. Ám van olyan is, ami csak a tanulmányokból nem derül ki, de, úgy gondolom, szervesen hozzátartozik a Kerényihez és ahhoz, hogy valaki kerényis. Ilyen a kerényisek vitakészsége, amelyről bárki meggyőződhet, aki ellátogat a konferenciájukra, vagy csak egyszerűen részese lesz a beszélgetéseiknek. A másik gondolatainak gondos számbavétele és mérlegelése, a kérdés, az ellenérvek bátor szembeállítására nagyon jellemző a kerényisekre. Alighanem ez abból a nyitottságból és érdeklődésből fakad, amelyen a Kerényi szervezőkészsége is alapul. Ha az ember a pécsi bölcsészkaron szakeket, szakhetet, irodalmi beszélgetést vagy minikonferenciát reklámozó hirdetésbe botlik, szinte biztos lehet benne, hogy a kerényisek keze van a dologban – de legalábbis felbukkan kerényis a szervezők között. Ahogy az sem mellékes, hogy az egyetemisták tavalyi-idei megmozdulásaiban erőteljesen kivették a részüket a kollégisták. De ha ma valaki akár egy informális bölcsészprogramra ellátogat, előbb-utóbb szembetalálkozik kerényisekkel.

Én mindezt nagyon fontosnak tartom: az a jó szakkollégium, amely a tudományos műhely megteremtése mellett a lehető legáltalánosabb és legelemibb értelemben kultúrát hoz létre, amelynek egy egyszerű utcai beszélgetés éppúgy része, mint egy OTDK-előadás megtartása. A húszéves Kerényi ma ilyen kultúrateremtő hely, és kívánom, hogy még sokáig az is maradjon. Hogy később is legyenek olyanok, akik a Kerényi miatt bánkódnak amiatt, mert sosem voltak szakkollégisták...

Görföl Balázs
Pécs, 2013. május 31.